

حسابداری با تأکید بر مدیریت خطر مفهومی ساده اما دقیقی

گفتگو با

منصور شمس احمدی

حسابداری

از اینکه موافقت کردید تا در خدمت شما پرسشهایمان را در رابطه با موضوع محوری این شماره مجله حسابداری مطرح کنیم، بسیار سپاسگزاریم. اولین پرسش ما این است که ابتدا بفرمایید به نظر شما مفهوم حسابداری با تأکید بر مدیریت خطر چیست؟ در ضمن یکی از الزامات برای انجام حسابداری، بررسی کنترل‌های داخلی است. چه تفاوتی در رویکرد شناخت از سیستم کنترل‌های داخلی هنگامی که حسابداری با تأکید بر مدیریت خطر و حسابداری به روش سنتی صورت می‌گیرد وجود دارد؟

شمس احمدی

حسابداری با تأکید بر مدیریت خطر مفهومی بسیار ساده دارد. مفهوم آن این است؛ «حسابی را که احتمال تحریف بااهمیت دارد با دقت بیشتری رسیدگی کنیم». البته این نگرش جدیدی نیست؛ در قبل هم بوده است. تفاوت تنها در این است که در این رویکرد ابتدا ریسک قابل قبول حسابداری تعیین شده و مستندات مربوط به احتمال خطر تحریف بااهمیت که از سه جزء خطر ذاتی، خطر کنترل و خطر عدم کشف تشکیل می‌شود، جمع‌آوری می‌گردد. بدین ترتیب قضاوت در مورد اینکه چه حسابی را بیشتر و چه حسابی را کمتر رسیدگی کنیم مستند می‌شود.

آقای منصور شمس احمدی عضو

شورای عالی جامعه حسابداران

رسمی ایران و شورای عالی انجمن

حسابداران خبره ایران است.

ایشان پژوهشگر حسابداری

و حسابداری بوده و تألیفات

متعددی در این زمینه از آقای

شمس احمدی منتشر شده است.

سازمان

حسابرسی با تأکید بر مدیریت خطر مستلزم توجه به خطر ذاتی، خطر کنترل و خطر قابل پذیرش حسابرسی است. این مفاهیم انواع خطر را چگونه توصیف می‌کنید؛ این مفاهیم در حسابرسی به روش سنتی چگونه مورد توجه قرار می‌گیرد؟

شمس احمدی

خطر قابل پذیرش حسابرسی یعنی احتمال صدور گزارش حسابرسی خلاف واقع. عوامل مختلفی در میزان پذیرش این خطر تاثیر می‌گذارند. به عنوان مثال این خطر را برای یک شرکت بورسی کمتر از خطر شرکتی غیربورسی که چند سال حسابرسی آن را انجام داده‌ایم تعیین می‌کنیم. با تکمیل پرسشنامه‌هایی، این خطر که به طور معمول بین ۵ درصد تا ۱۵ درصد در نظر گرفته می‌شود مشخص شده و در سطح کل شرکت تعیین شده و برای احتمال خطر عدم کشف که در سطح هر حساب تعیین می‌شود مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در مورد احتمال خطر حسابرسی؛ احتمال خطر حسابرسی از سه جز تشکیل می‌شود: احتمال خطر ذاتی، احتمال خطر کنترل و احتمال خطر عدم کشف.

احتمال خطر ذاتی یعنی احتمال تحریف در یک حساب با فرض

نبود وجود کنترل‌های داخلی مربوط به آن حساب. این خطر در انواع حسابها و در شرکتهای مختلف با یکدیگر تفاوت دارد. عواملی از جمله در معرض تحریف قرار داشتن، پیچیدگی محاسبات و غیره در تعیین این خطر موثرند. این خطر نیز با تکمیل پرسشنامه‌هایی در سطح هر حساب مشخص می‌شود.

احتمال خطر کنترل یعنی احتمال خطر اینکه کنترل‌های داخلی نتواند تحریف بااهمیتی را کشف یا از وقوع آن جلوگیری کند. این احتمال خطر در هر حساب با تعیین برآورد اولیه آن و پس از انجام آزمون کنترلها و برآورد نهایی از خطر کنترل تعیین می‌شود.

خطر سوم در مدل حسابرسی مبتنی بر مدیریت خطر، احتمال خطر عدم کشف است. این احتمال خطر یعنی احتمال خطر روشهای حسابرسی نتواند تحریف بااهمیتی را کشف کند. حسابرس نمی‌تواند کنترلی بر خطرهای ذاتی و کنترل اعمال کند، اما می‌تواند با ارزیابی آنها احتمال خطر عدم کشف را کاهش و یا تا حد قابل قبولی افزایش دهد.

سازمان

امروزه با توجه به فضای کسب‌وکار در ایران، تا چه حد مفاهیم حسابرسی با تأکید بر مدیریت خطر رعایت می‌شود،

حسابرس نمی‌تواند

کنترلی بر

خطرهای ذاتی

و کنترل اعمال کند

اما می‌تواند

با ارزیابی آنها

احتمال خطر

عدم کشف را

کاهش و یا تا حد

قابل قبولی

افزایش دهد

پرسشنامه‌هایی که خطر حسابرسی را در سطح شرکت مشخص می‌کنند، انجام می‌شود.

سازمان

آیا ملزم کردن هیئت‌مدیره شرکتها به تهیه گزارش کنترل‌های داخلی می‌توانند زمینه‌ساز به‌کارگیری حسابرسی با تأکید بر مدیریت خطر باشد؟

شمس احمدی

هرگونه اقدامی برای بهبود سیستم‌های کنترل داخلی موجب کاهش ریسک حسابرسی و افزایش قابلیت اتکای صورتهای مالی خواهد شد. ملزم کردن هیئت‌مدیره شرکتها به ارائه گزارش کنترل‌های داخلی، اگر به صورت محتوایی و نه شکلی انجام گیرد، به‌طور قطع در کاهش ریسک حسابرسی و افزایش کارایی حساب‌رسان موثر خواهد بود. استقرار کنترل‌های داخلی باید شامل همه اجزای آن براساس مدل کوزو (COSO) باشد.

سازمان

از صرف وقت و حضور شما در این گفتگو سپاسگزاریم.

در صورت وجود موارد عدم رعایت، علت یا علل آن چیست؟

شمس احمدی

همانطور که اشاره شده، حسابرسی مبتنی بر ریسک، براساس مفهوم ساده‌ای بنا شده است و بنابراین به‌کارگیری آن هم ساده است، اصلاً نیازی به محاسبات دست‌وپاگیر و پیچیده نیست. نکته مهم دیگر این است که نمونه‌گیری آماری مستقل از حسابرسی مبتنی بر ریسک است و این حسابرسی را می‌توان با استفاده از نمونه‌گیری آماری و یا غیرآماری انجام داد. به هر حال در برخی موارد به دلیل کم بودن تعداد اقلام جامعه، نمونه‌گیری آماری امکان‌پذیر نیست، اما حسابرسی مبتنی بر ریسک را در هر شرایطی و در هر شرکتی می‌توان انجام داد.

سازمان

آیا حسابرسی با تأکید بر مدیریت خطر می‌تواند موجب تقویت استقلال حسابرس شود و آیا بالا بودن خطر ذاتی و خطر کنترل ممکن است در پذیرش حسابرسی تردید ایجاد کند؟

شمس احمدی

ارزیابی خطرهای ذاتی و کنترل پس از پذیرش کار حسابرسی و در حین انجام کار تعیین می‌شوند. تصمیم‌گیری در مورد پذیرش کار باید قبل از شروع کار حسابرسی و با پرس‌وجو و تکمیل

۱۱ هرگونه اقدامی

برای بهبود

سیستم‌های

کنترل داخلی

موجب کاهش

ریسک حسابرسی و

افزایش قابلیت

اتکای صورتهای مالی

خواهد شد